

Izhaja vsak petek.

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica šte. 6.

GLASNIK

Naročnina znaša:

celoletna K 4.—
pololetna „ 2.—
četrtletna „ 1.—
Posamezna šte. „ 0.10

AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE.

St. 3.

V Ljubljani, dne 17. januarja 1913.

Leto VI.

Varnostni nadzorniki.

Ze dolgo časa se govori, da hoče delavsko ministrstvo predložiti državni zbornici načrt zakona, po katerem naj bi se iz vrst rudarjev imenovali posebni varnostni nadzorniki, ki bi bili za to plačani, da bi v imenu države pregledovali, ali so vse potrebne varnostne naredbes po rudnikih v redu ali ne. Jasno je namreč, da rudarska oblast po svojih nadzornikih le malokdaj pride v posamezne rudnike in še takrat, ko pride, navadno ne utegne vsega natančno pregledati. Varnostne naprave, od katerih je odvisno zdravje in življenje na stotine ljudstva, pa morajo biti vedno vsak dan v redu. Vsled tega je samo želiti, da bi se omenjeni zakon kmalu predložil zbornici in naj bi se tudi v resnici kmalu sklenil. Pozdravljati moramo tudi to, da se taki varnostni nadzorniki nastavijo izmed rudarjev samih. Staremu izkušenemu rudarju so vselej vsi rovi, vse posamnosti in posebnosti natančno znane in zato je res prav za prav samo on sposoben, da nadzoruje, ali kje kaj manjka glede na varnost priprav ali ne.

Podobne ustanove si žele tudi železničarji. Zdaj ima nadzorstvo nad železnicami v vseh ozirih generalna inspekcija, temeljito pregledujejo razne varnostne naredbes za promet. Toda za take reči, ki se tičejo neposredno uslužbencev, se pa premalo stori. Prostori, kjer prenočujejo železniški uslužbenci, so marsikje v velikem neredu in v takih razmerah, da so zdravju naravnost škodljiva. Tudi v službenih in delavskih prostorih na železnicah ni vse tako, kakor bi moralo biti. Zato bi seveda silno dobro vplivalo, če bi se izmed železničarjev tudi za železniške razmere imenovali posebni varnostni nadzorniki.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

SKUPINAM J. S. Z.

Točka 30. naših pravil določa: Skupine imajo vsaj četrtletno svoje shode. Na zadnjem letnem shodu se voli nov odbor, zastopnik za glavni občni zbor in nadzorniki. Načelstvu se mora vsak shod naznaniti vsaj 5 dni prej.

Na to določbo moramo opozarjati, ker se premalo izpolnjuje. Takoj po shodu mora skupina poslati Zvezi zapisnik shoda v prepisu in naznaniti novoizvoljenega zastopnika za občni zbor.

Stari in novi uspehi.

Na vsakem shodu skupine naj se obravnava tudi o napredku ali nazadovanju od zadnjega shoda naprej. Vsak član skupine naj bo dober gospodar, ki gleda naprej in nazaj. Nazaj, da vidi napake, ki jih je treba popraviti, in katerih se je treba ogibati in naprej, da vidi, kaj se še vse da doseči. Uspe-

hi, ki smo jih že dosegli, so najboljša bodrilo za prihodnost.

Kaj pa sosedje?

Na vsakem shodu skupine naj se tudi razgovarja o tem, ali ne bi kazalo v tem ali onem sosednjem kraju ustanoviti skupino ali plačilnico tako dolgo, da bodo po vseh krajih, kjer je kaj delavstva, res ustanovljene. 15 delavcev je v vsakem večjem kraju. Če se sami ne organizirajo, ker ne poznajo strokovne zveze ali ker si ne znajo pomagati, je dolžnost vsakega zavednega delavca, da poučuje in razlaga tako dolgo, da se led utaja. Kdor bi sam ne mogel, naj piše načelstvu Zvezinemu po pojasnilo ali pomoč. Načelstvo Zveze bo z največjim veseljem ustreglo, ker je to tudi dolžno storiti.

Član, ki se preseli.

Ob novem letu se veliko ljudi preseli. Vsak član naše skupine, ki se preseli, se mora zavedati, da je njegova dolžnost, če pride v kraj, kjer še ni skupine, da jo ustanovi. Ne sme se izgovarjati, da ni za to sposoben, da je to dolžnost drugih, ki so bolj izobraženi. Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal. Zavedaj se, da imaš v Zvezi stotine prijateljev, ki ti bodo radi pomagali s svetom in dejanjem. Ko se seznanji z novimi tovariši, naj gleda, da bo razširil med njimi »Našo Moč«. Pokaže naj, posodi in vabi naj na naročbo. Gotovo bo dobil treznih in pametnih tovarišev, ki bodo uvideli, da je »Naša Moč« zakladnica vsega, kar mora vedeti vsak moderni delavec, in jo bodo naročili.

× × ×

Lep delavski prijatelj. Iz Tržiča se nam poroča: Pred par leti se je naselil med nas nek češki lekarnar po imenu Lavička. V zadnjem času je začel tako drago svoja zdravila prodajati, kakor še nikdo izmed njegovih prednikov. V polovici leta 1912. je izdala delavska bolniška in podporna blagajna malo manj za zdravila nego preje celo leto. Zato je poslal odbor recepte tega lekarnarja na Dunaj v pregled. In tam so črtali več nego 80 K, katere je lekarnar preveč zaračunal. Ako bo ta češki svobodomislec še nadalje tako postal za blagajnam, v katere znašamo svoje trdo prislužene novce, bo moral kmalu šila pobrati in iti od koder je prišel.

Trbovlje. Cenjeni gospod urednik! Pretečeno soboto so člani skupine dobili precejšnje število »Naše Moči«, in so vsi prav zadovoljni z našim listom. Nekaj števil je bilo takoj v rokah socialnih demokratov, a čuda, nikdo ni zabavljal. Upajmo, da bo v kratkem vsak naš član naročen na »Našo Moč«. Mi ne bomo hvalili, saj naše glasilo se bo samo od sebe pokazalo, da je res moderni delavski list. Ko smo pri nas vpeljali skupino J. S. Z., treba je bilo delavstvu agitirati, a danes tega ni treba. Vsak mesec pristopijo k nam novi

člani, zakaj tudi ne, vsak zaveden delavec sam razvidi, kje je za njega koristno. Krščanski delavci, pokažimo se, da smo res socialni in da ne spimo, ampak delujemo mirnim potom. Skupina opozarja naše člane, da vsako drugo nedeljo dopoldne priredi v čitalnici »Društvenega doma« sestanke in včasih tudi kako predavanje, torej naj se naši člani zanimajo, da jih pride v večjem številu, ker taki sestanki so za delavstvo velikega pomena. — Nedavno sem imel priložnost poslušati nekega rdečkarja, ki je tudi delegat ali delavski zastopnik. Ta mož je toliko preklinjal Mater božjo in se izrazil, da sploh Boga ni; njegov tovariš ga je opozoril, da naj nikar tako ne preklinja, on ga je pa odvrnil: »Kaj, še ti si tako neumen, da take reči verjameš!« Mene je bilo kar strah in krenil sem jo proč, da nisem dalje slišal. Opazujem tega preklinjalca in ne vem, ali bo še ta delavec in delegat kdaj kaj prida učakal. Dostikrat se pripeti, da enako hudobno govorjenje otroci poslušajo. Kaj naj bo iz takega naroda, mislimo, da pri takih hudobnejih bi rudniška oblast morala svojo dolžnost pokazati.

Iz Tržiča. Naša skupina J. S. Z. je imela svoj III. redni občni zbor dne 12. januarja ob 9. uri dopoldne. Na tem občnem zboru se je zopet pokazalo, koliko dobrega je storila ta naša vrla organizacija napram delavstvu. Podpor se je dala 648 K 90 h in centrali smo poslali 772 K 84 h. Skupina sama pa je dala od svojih 2 h odbitkov 15 K izvanredne podpore in 20 K iz svoje blagajne; 31 K pa je nabrala pri svojih somišljenikih za stankujoče delavstvo v Vevčah. Iz tega se razvidi, da je bilo pri skupini dobro gospodarstvo. V odbor so bili izvoljeni vsi stari odborniki in ker skupina šteje 105 članov oziroma članic, sta se morala voliti po § 28. društvenih pravil še dva odbornika. Izvoljena sta Jožef Smolej in Franciška Anžur. Namestniki so: Peter Brešar in Anton Smolej. Pregledovalca računov sta: Jožef Javornik in Franc Jeglič. Skupina je zopet v dobrih rokah in upati je, da bo zopet tako napredovala in še boljše, kakor dosedaj. Želeti bi bilo, da bi se delavstvo zavedalo svoje dolžnosti in se trdno oklenilo te naše vrle organizacije.

Gorje. Jugoslovanska Strokovna Zveza je priredila v nedeljo, dne 12. t. m. popoldne shod v Gorju. Na shodu so govorili državni in deželni poslanec vitez pl. Pogačnik, deželni poslanec Pišber, Moškerc, Stanovnik iz Gorij in Golob iz Podmelca. Po shodu se je vpisalo veliko novih članov v J. S. Z.

Delavske knjižice.

Po naših postavah morajo imeti delavci delavske knjižice. Brez take knjižice ne more nihče dobiti dela. V nji je delavec natančno opisan: kakšne oči ima, nos itd. V knjižici je tudi zapisano,

kdaj je pri kakem delodajalcu delo nastopil in kdaj ga je zopet odložil, oziroma kdaj je iz dela izstopil. Taka delavska knjižica je za delodajalca in za delavca sitno in nepotrebno breme. Nihče drugi se ne potrebuje tako izkazovati kakor delavec. Delodajalec mora knjižico, ki mu jo delavec pri nastopu odda, spraviti. Kjer je veliko delavcev, je s tem tudi velika sitnost in prav lahko se primeri, da se delavska knjižica izgubi. Koliko težav ima delavec, predno more dobiti novo. Med tem časom mora čakati brez dela in brez zaslužka. Za delavsko knjižico je združenih silno veliko pravd. Zlasti ob času kakih štrajkov. Velike težave so tudi glede na opazke, ki jih delodajalec v delavskih knjižicah napravi. Če n. pr. zapiše, da je delodajalec odpustil zavoljo štrajka delavca, je to gotovo delavcu v veliko škodo. Kjer so delodajalci združeni med seboj, se lahko dogovore, da s kakim znamenjem, n. pr. da zapišejo odpust od dela z rdečim črnilom, očrtno kakega delavca kot agitatorja in mu s tem onemogočijo, da bi bil pri karteliranih podjetjih sprejet v delo. Največje industrijske države ne poznajo delavske knjižice. Tega bremena ne vlačijo seboj delavec na Angleškem, ne v Ameriki, ne na Nemškem. Čemu se torej zahteva še pri nas. Za legitimacijo se lahko uvedejo legitimacijski listki, če se že misli, da so potrebni. Knjižic v sedanjih obliki pa prav nič ni treba. Naši poslanci so v državnem zboru to mnenje že očitno zastopali. Skupnemu prizadevanju se mora posrečiti, da ta nepotrebna reč ki kaže samo žaljivo nezaupanje do delavstva, vendar že enkrat izgine.

Pravnik.

Mezdná pogodba je neveljavna, ako je bilo delodajalcu ob sklenitvi iste znano, da je delojemalec že po drugi mezdni pogodbi vezan. Toženec je bil kot krojaški pomočnik uslužben pri tožniku. Dne 1. prosinca 1911. je odpovedal službo na 14 dni. Še preden je službo odpovedal, pa je sklenil toženec s krojaškim mojstrom N. pogodbo, po kateri se je zavezal dne 10. prosinca 1911 nastopiti službo. Nadalje se je zavezal plačati mojster N. denarno gotovo v znesku po 200 kron, ako bi iz kateregakoli razloga ne nastopil službe najkasneje dne 15. prosinca 1911. Pred 1. julijem 1911 pa je odpoved obojestransko izključena. Še pred 15. prosincem je povedal toženec tožniku, da je sklenil z mojstrom N. mezdnó pogodbo, izjavil, da se kesá, ker je to napravil in da bi raje ostal v njegovi službi. Dne 12. svečana 1911 sta sklenila toženec in tožnik pogodbo sledeče vsebine: Plača zneske 50 kron na teden; kot božično darilo dobi znesek po 100 kron. Službo je nastopiti dne 27. svečana 1913 ter je šesttedensko obojestransko odpovedljiva. Ako bi toženec te pogodbe ne izpolnil,

drugi dan, ko je zagledal njegovo malo, pohabljeno postavo v uradniški sobi.

Ta se mu je ljubeznjivo nasmejal. »Ocenjujem knjige in liste, ljubi prijatelj; poučujem preprosto ljudstvo in delam veselje svojemu staremu očetu. Stari na vsak način zahteva, da se lotim kakega dela. Ali ni to popolnoma nemoderna zahteva? Ampak, da ga zadovoljim, sem se pečal s tem. Tu dobiš vsemogoče uljudne ljudi — zaslužim si za smodke in dobim redno svoje plačilo.«

Zadnja puščica je zadela v živo. Ne, »Naprej« ni bil krščanski list! V njegovem programu se je povdarjalo, da je vera zasebna stvar, a krščanstvo je moralno zahtevati, da je vera zasebna stvar. Wühler in njegovi ljudje so hoteli dati ljudstvu srečo brez vere s tem, da so nižje delavstvo zapeljevali v nevero in uživanje bogatijev. In ravno v tem je nastal boj proti krščanstvu, čeprav v svoji luteranski obliki.

J. Jörgensen:

Naša ljuba Gospa Danska.

»Kaj, ko bi nam napisati vsak teden dva, tri članke o zunanji politiki? F. ostor, kjer bi nam pisali, že najdete pri nas.«

Tako je postal Herman Ronge časnikar, in časnikarsko delo ga je prevzelo s čudovitim veseljem. Vsako jutro, kakor hitro se je zdanilo, takrat ko je še vse sveže in novo, je bil že v uredništvu. Na mizi so ga že čakali tuji časniki, vsi še čisti, nedotaknjeni in on je prebral s slastjo dolge odstavke, od prvega do zadnjega. Nato je navadno začel pisati in opoldne so bili rokopisi gotovi. S sladko zavestjo storjene dolžnosti se je podal domov.

Wühler je bil nad vse priden urednik. Navadno je prihajal proti poldnevju in delal vztrajno do večera. Članek za člankom je potekal iz njegovega pridnega peresa; večkrat ga je prijela skoro blazna delavnost. Vrgel je od se-

be suknjo in pisal v rokavih. Med delom pa je popil mnogo piva, konjaka in drugih pijač; zdelo se mu je, da je to še povečalo njegovo duhovitost. Proti večeru pa se je utrujen vrgel na naslanjač in izpraznil čašo absinta kot pripravo na pozni obed. Tupatam je telefonično dobival poročila o dogodkih doma. Ronge ga je slišal, ko se je pogovarjal s svojo ženo in ji objubljal, da ob določenem času gotovo pride domov — obljube, ki jih navadno nikoli ni držal. Največkrat sta obedovala z Rongejem skupaj in pri obedu je bil Wühler nenavadno zabaven in dovtipen. Zelo rad je posedel pri kavi in kadil močne smodke — njegovi dovtipi pa so bili večkrat precej polzki. Navsezadnje pa se je še vedno vrnil v uredništvo, prebiral zadnje brzojavke in pregledal delo v tiskarni. Delavcem ni presedal, zadovoljno so gledali njegovo močno postavo, ko je hodil od stavca do stavca, od stroja do stroja in tupatam zahteval prvi odtis tiskovine. Potem je urednik Wühler izginil v noč,

morda domov, morda bogvekam. Tupatam ga je srečal Ronge, in takrat sta se izprehajala nekaj časa po cesti gorindol, govorila bolj zaupno, potem zopet tuje. Wühler se nalašč ni nikdar preveč odkril, a Ronge je jasno spoznal, da ima pravzaprav veliko višje namene, kakor tu v svojem listu sejati prazno travo, ki bo prihodnji dan vržena v ogenj.

Posebno pa se je Ronge začudil, ko je našel pri listu nastavljenega tudi Koch-Jensena. Bil je njegov prijatelj — pečal se je s književnostjo in poznal dobobra vsako moderno knjigo, domačo in tujo. Koch-Jensen, sin bogatih starišev in najjasnejši zgled tistih preturjenih in življenja naveličanih mladih ljudi, ki jih je rodil najnovejši čas. Nekoč je dejal: »Ne vem, kaj bi bilo še bolj neumno in nizko, kakor iskati resnico. Resnica je ravno taka kakor ura, samo za krojače in čevljarje; nam drugim se ni treba brigati zanjo.«

»Kaj delaš tu?« ga je nagovoril

boj kot od strani trgovcev nemogoč, kajti vsak trgovec prodaja zato, da dela dobiček, od katerega živi in množi svoje zasebno premoženje. Konzumi imajo pa pred očmi le dobrobit svojih članov, in v slučaju, da se pokrivajo upravni stroški z obrestmi rezervnega zaklada, sploh ne potrebuje nikakega dobička. To je ideal konzuma, do katerega se pa noben trgovec nikdar povspeti ne more, ker nasprotuje njegovemu bistvu. Ako se vpošteva 5% obrestna mera in pa da so znašali upravni stroški našega »Prvega ljubljanskega delavskega konzumnega društva« lansko leto okroglo 10 tisoč kron, bi moral znašati rezervni zaklad, ki bi hotel pokriti te upravne stroške in omogočiti prodajo brez dobička — 200 tisoč kron. Ako bi pa zadruga prodajala samo z 2% dobičkom, bi zadostoval tudi rezervni zaklad v znesku 100 tisoč kron.

Zavedni, dobro misleči člani bodo s tem izprevideli, kakšnega velikanskega pomena je za konzumno zadrugo, ki ne gleda le nazaj, ampak tudi naprej, močan rezervni zaklad.

Veselo je videti delavca, starega člana konzuma, ko stopa v zadružno prostoro kot k svojemu ognjišču, domač, prijazen, zadovoljen, ne sliši se ga zlepa godrnjati nad vsako stvarjo, ker ve, da popolnega ni nič na svetu in da za vse še Bog prav ne stori. Doživel je v društvu že razne boje, in je zadovoljen, da je za viharjem prišla spomlad razvoja in napredka. Čuti se v svojem, ve, da so tudi njegovi žulji strjeni v tej celoti.

Nasprotno pa je kaj žalostno poslušati odbor, ki se trudi za dobro stvar, nikdar nevedno sitnost gotovih ljudi, ki ne razumejo tega skupnega ideala in imajo za vsako stvar pripravljeno le kritiko in zabavljenje.

Pa hvala Bogu, da so tudi taki sitneži le bele vrane in da se njihovo kvakanje v splošni zadovoljnosti kmalu porazgubi.

Krvosez kapitalizem.

— Stavka v Vevčah. Nekaj delavk je dobilo pretekli petek od vsevekega ravnatelja pisma te-le vsebine: Povebilo smo 25 prejšnjih naših delavk, ki stanujejo v občini Dobrunje, da prisostvujejo razgovoru, ki se vrši v soboto, dne 11. t. m. popoldne ob 3. uri pri dobrunjskem županu g. Korbarju. Smoter tega vabila je, dotičnim ljudem nekatera vprašanja, ki bi jih stavili v

slučaju, da stopijo pri nas v službo, razjasniti in pa tudi ovreči celo vrsto napačnih mnenj, katere krožijo med ljudmi, posebno pa, kaj nameravamo z ljudmi, ki jih sprejememo v službo. Povebilo smo samo 25 delavk k temu razgovoru, in sicer zato, ker prostori, v katerih naj bi se vršil razgovor, niso dovolj veliki, da bi sprejeli večje število ljudi in pa tudi zaradi tega, ker smo mnenja, da 25 žena popolnoma zadostuje, tudi drugim, ki niso bile pri razgovoru, vsebino istega razložiti. Prosimo Vas, da pridete določeno uro osebno k razgovoru in pripomnimo že v naprej, da nam ni niti v misli pri tej priložnosti od Vas kaj takega zahtevati, kar bi Vas moglo spraviti v naprotje v Vašimi sodelavkami. S spoštovanjem Direktion der Josefthaler Papierfabriken. — Ker je bil namen te snubitve samo ta, da se delavstvo razcepi in tako odporna sila ubije in ker je ravnatelj Hentschel mislil, da so vse delavke res tako kratke pameti, in da imajo tako malo delavske časti in samozavesti, so vse demonstrativno od sestanka izostale. Pač pa so se zbrale tovarniške delavke v velikih gručah ob cesti, koder se je peljal ravnatelj Heuschel s svojim tajnikom Lešnjakom in demonstrativno protestirale proti takim nizkim intrigam. Če misli ravnatelj na ta način to stavko razrešiti, se silno moti. Resen človek ne postopa tako. Namesto da bi pošteno stopil med zastopnike delavstva in z njimi sklenil spravo, kakor se spodobi, pa dela take očitne neumnosti. Ravno te intrige potrjujejo v delavstvu zavest in prepričanje, s kakim nevarnim in zahrbtnim človekom imajo opravka. Gorje delavstvu, če se takemu ravnatelju nasproti ne pokaže solidarnega.

Med brati in sestrami.

V Trzinu se ne godi nam delavcem posebno dobro, odkar traja balkanska kriza. V tovarni Kozina je bilo odpuščenih precej delavcev in delavk, tudi tovarnar Mally je odpustil nekaj delavk in delavcev, ki so dolgo let delali pri njemu. Je pač hudo za delavca. Vse svoje najboljše moči pusti delodajalcu, ta ga nazadnje pa brezsrčno odslovi. Isti tovarnar je odslovil za prazen nič delovodjo Hudomaliča, ki je delal pri njem nad 20 let v strojni in mu pomnožil njegovo premoženje. Pa dasi je v strojni veliko rdečkarjev, se ni

niti eden potegnil za svojega sodelavca. Rdečkarji pa imajo res zelo veliko »ljubezni« in čuta za sodelavce, seveda samo na jeziku.

Železničar.

Pojstrena bolniška kontrola. Te dni so dobile vse službene postojanke uradno okrožnico tele vsebine: Železniško ministrstvo se je prepričalo na podlagi izkazov o zdravstvenem stanju uslužbencev, da je velika razlika glede tega, koliko časa trajajo povprečno posamezni slučajji boleznih med uslužbenci ene in iste stopnje. Ta razlika se kaže ne le med posameznimi direkcijami, ampak celo med posameznimi bolniškimi okraji. Železniško ministrstvo je mnenja, da ni temu vzrok samo razlika krajevnih razmer, ampak da se nekateri zdravniki premalo brigajo za osobe, ki ga imajo v oskrbi. Zato naroča ministrstvo vsem predstojništvom in zdravnikom, da se imajo strogo ravnati po tozadevnih predpisih in natančno paziti, da se kdo ne vtihotapi med bolnike, ali da ne ostane dalj »bolan« kot je v resnici. — a —

Uprava državnih železnic se zelo zanima za vporabljanje vodnih sil v svrhu proizvodnje električne moči. Do sedaj ima južna železnica od Donave, torej pred vsem v alpskih deželah, sama že devet koncesij in tri upa še dobiti. Pri 47 zasebnih podjetjih ima pogodbo za odjemanje električnega toka, med temi je tudi kranjski deželni odbor. Vse kaže na to, da ni več tako daleč čas, ko bo elektrika izpodrinila tudi pri železnicah parno moč. Kakor so večaki izračunali, bodo obratni stroški dosti manjši, ugodnosti pa za potnike kakor tudi železniške uslužbence v vsakem oziru velike. Vozovi ne bodo vsi zakajeni in umazani, ponečji bodo električno razsvetljeni in pozimi električno kurjeni. Električni železniški stroji bodo skoro bi rekli, prijetno bivališče za strojnika. Sprevedniki imajo sedaj dostikrat sitnosti s potniki, ker se ti upravičeno pritožujejo čez nesnago, mraz in slabo razsvetljavo. Tega bo konec in železničarji moramo le pozdravljati vsak korak, ki ga uprava železnic stori v odpravo teh nedostatkov. In če se res pri tem celo kaj prihrani, je ta preosnova v prvi vrsti državi v korist. — R.

Izdajatelj: Fran Ulreich, Dunaj. — Odgovorni urednik: Mihael Močerc. — Tisk: »Katholische tiskarne«.

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
**veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka**

Solidno izdelane
**dežnike in
solnčnike**
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zdrav-
stvenih potrebščin.
F. Maršol, LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezent, čip, rokavlo,
nogavio, otroške obleke in perila, pesov,
predpasnikov, žepnih roboev, ovrat-
nikov, zavratnic, vose, bombaža, su-
kanca itd.
Pred skanje in vezenje monogramov in vsa-
kovrtnih dr. gih r sb

Pozor, slovenska delavska društva!
Kurujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobi e vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in moška
oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

*Pravi Franck's kavni mlinček
najbolji pridelek za kavo!*

Tovarniška znamka.

čas v zmislu § 3., odstavek 3., imenovanega zakona dovoliti samo za delavke, stare nad 18 let, in sicer kvečjemu za 40 dni v letu ter s pogojem, da traja nočni počitek najmanj 10 ur. Začetek nočnega počitka se sme v tem slučaju določiti na 10. uro zvečera.

Le izjemoma se sme po gorenjem zakonu (člen II., odstavek 2.) pri delih nad zemljo v rudarskem obratu, ki se morajo zaradi podnebnih razmer ustaviti najmanj štiri mesece v letu, onim delavkam, ki so izpolnile 18. leto, dati delo tudi v ponočnem času, toda ta izjema velja le do 31. decembra 1914, potem bo ponočno delo v rudarstvu za ženske osebe tudi v tem slučaju prepovedano.

c) slovnostno delovanje, samozaložna pravila pisateljev in izvrševanje lepih umetnosti.

Pri omenjenih opravilih je misliti predvsem na samostojno delovanje v navedenih strokah. Zato se ne morejo semkaj prištevati uslužbenci takih podjetij, ki se pečajo z imenovanimi opravili, in sicer tudi tedaj ne, če je njihovo delovanje res tako, da se more imenovati umetniško. Izraza »lepe umetnosti« ni razumeti v preveč širokem pomenu; kajti v zmislu zakona je obseženo le tako pečanje z lepimi umetnostmi, katero je estetično in prosto tvarjajoče ter ne služi praktičnim potrebam.

Z zakonom z dne 26. decembra 1895, drž. zak. št. 197, oziroma z zakonom z dne 26. februarja 1907, drž. zak. št. 58 so se določile avtorske pravice na delih slovnosti, umetnosti in fotografije.

Pravica zalagati in izdajati knjige in trgovati z njimi spada pod o. r. (§ 15., točka 1., in § 21. o. r.). Vsakdo pa je upravičen, da na svojo roko zalaga in izdaja spise, če jih je dovršil bodisi sam bodisi s pomočjo koga drugega, in da jih prodaja; za to mu ni treba imeti posebne koncesije.

Umetni obrt ne spada v prej omenjeno izjemo, in istotako ne podjetja, ki samo izkoriščajo umetniška dela. Lesorezci, modelerji, cizelerji, štukaturji, gravirji se v obče ne smatrajo za umetnike. Lahko se sicer zgodi, da imajo njihova dela umetniško vrednost kakor tudi mizarski in zlatarski izdelki prekašajo včasih navadna, v to stroko spadajoča dela. Toda kljub temu se le-ti ne prištevajo umetnikom, ampak obrtnikom; kajti splošno se sme reči, da v obče izdelujejo za praktične življenske potrebe, da več ali manj umetniška dela samo razmnožujejo ter da pri takem razmnoževnem delu rabijo pomočnike, kateri nimajo umetniške izobrazbe. Tu intam se imenujejo tudi umetniški obrtniki, toda ta naslov ne izpremeni nič njihovega obrtno-pravnega stališča. Kiparji — kolikor je pri tem razumeti izdelovalce plastičnih podob, zlasti iz gipsa in ornamentov potom ponarejanja (reprodukcije) — se smatrajo istotako za umetne

vsak mesec in svojim delavcem najmanj vsakih 14 dni; kjer obstoji za izplačevanje mezde krajši rok, se ta rok ne sme podaljšati. Ob izstopu iz službe je mezdo takoj izplačati. Dnevi, ob katerih se praviloma izplačuje mezda, so navesti v delovnem redu. — Zaradi terjatev, ki jim ima rudniški podjetnik ali kaka tretja oseba do preglednika ali delavca, se ne sme zabraniti izstop iz službe (§ 206.) — Mezdo je izplačevati v gotovem denarju. Odtegniti kaj od mezde je dovoljeno samo tedaj, če je tako odtegotvanje določeno v delovnem redu ali če je dopustno po posebnih zakonih. — Razsvetljavo in orodje mora podjetnik dati delavcem brezplačno na razpolago; za škodo na tem orodju je delavec odgovoren samo v slučaju, da jo je sam zakrivil. Razstrelila in druga orodja, ki jih podjetnik izroči delavcem proti temu, da se poračunijo pri plači, se ne smejo dajati delavcem za višjo ceno nego je to podjetnika samega stalo. Množina in cena zaračunanih razstrelil in drugačnega orodja je delavcem za vsako mezdo dobo naznaniti v izkazu o zaslužku (§ 206 a). — Za izplačevanje mezde potrebni čas je delavcem vračunati v redno delovno dobo (šiht). Mezda se ne sme izplačevati v gostilniških prostorih (§ 206 b). — Ako se izvršeno delo v svrhu izračunavanja mezde določi po številu in vsebini vlačilnih posod, tedaj mora biti vsebina zaznamovana na vsaki vlačilni posodi, razun če se uporabljajo sploh le posode enake vsebine. Za slučaj, da se uporabljajo le vlačilne posode enake vsebine, potem zadostuje, da se ta vsebina naznani delavstvu z nabitim razglasom. Če se pa izvršeno delo določi po nakladni teži vlačilnih posod, mora se ugotoviti teža vsake prazne posode, predno se posoda začne rabiti in kasneje med letom znova najmanj enkrat; ako se ne rabijo vlačilne posode, ki bi imele približno vse enako težo, se mora teža na vsaki posodi posebej zaznamovati. Za slučaj, da se rabijo vlačilne posode s približno enako težo, zadostuje, da se povprečna teža praznih posod po vsaki ugotovitvi naznani delavstvu z nabitim razglasom (§ 206 c). — Ako se na vlačilne posode naloži premalo ali proti predpisom, mora se vsebina posod, v kolikor odgovarja predpisom, zaračunati ob določitvi mezde (§ 206 d). — Rudniški podjetniki, ki se pregreše proti tem predpisom, se imajo kaznovati z denarnimi globami 20 do 1000 K.

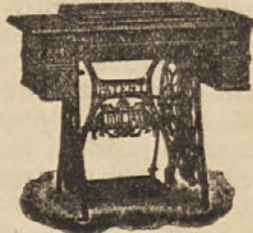
Ukaz poljedelskega ministrstva z dne 8. junija 1907, drž. zak. št. 146, urejuje, v koliko se sme v rudarstvu dajati delo mladostnim delavcem in se glasi:

§ 1. Mladostni delavci v zmislu tega ukaza so osebe moškega spola med dovršenim 14. in 16. letom starosti, potem ženske osebe med dovršenim 14. in 18. letom starosti.

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti žilodčnim bolečinam, s eklenica 20 v.
Bapji ce za žilodec, izvrstno, krepi o in slasi do
jed posušeno, sro slivo, steklenica 40 v.
Ka lje zoper žilodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti po-
tenju nog, škati ca 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salcilni kolodij, za odstranitev ku jih oces in trde
k. z., steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, škati 60 v.
Tinktura za žilodec, o vaju in žilodec kreplino
sredstvo, šklen ca 20 v.
Trpkov sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 60 v.

IVAN JAK IN SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih
voznih koles in
šivalnih strojev
= za rodbino in obrt. =

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroke bolj zdravi in nevarne. Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/2 kg zavoj 60 vin
Moč! Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 6 zavojev
lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih oseb-
ni otrok zredil s sladnim čajem. G avne zaloge na Dunaju: le-
karnar Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse šte. 104,
Zdravje! Josefstädterstrasse šte. 26, Radetzkyplatz šte. 4
V Gradcu: Sack-trasse šte. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se rutijo bolne, slabe
Za resničnost tega naznanila jamči b tukaj na edenih tvrdk
Trnkóczyjevih, istotako ugodne soube zaupanja vredn h oseb.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:
BIOGLOBIN
Pri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično kreplino sredstvo za mlade in stare.
V steklenkah po K 350 in K 2— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:
Mr. R. Sušnik
lekarna „Pri zlatem jellenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Patniki v Ameriko
Nateri želijo dobro, po ceni in
na nesljivo potovati naj se obrnejo
na **Simona Simeleka**
v Ljubljani Kolodvorske ulice 28.
Kakovostno Pojasnilo daje se brezplačno.

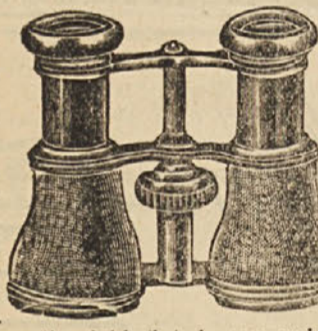
Edina in najkrajša linija v Ameriko!
Samo 5 dni!
iz Hawre v
New-York
francoska prek-
morska družba.
Veljavne vozne liste (Sikart.) za Franco. K. Lino iz
Hawre v New-York in listke za ovratak iz Amerike
v siaro domovino, po najnižji ceni
In brezplačna po-
jasnila daje samo **ED. ŠMARDA**
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avđust Drelse, Ljubljana
— Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
štedilna ognjišča
in peči
preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih cen-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana
Starl trg št. 9.
— Izprašani optik. —
Zalagatelj c. in kr. armade, e. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobrancev itd.
Največji optični zavod.
Prvi speci-
alist za
očala in
šćipalnice,
narejene
strogo
natan-
čno po
naročilu
in zdravn-
iških pred-
pisih. —
Nadalje
pri oro-
čam svo-
je velik
izbiro
strokov-
njaško pravilno izdelanih toplomerov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. V a popravila izvršujem v s oji lastni
po najnovšem sis- mu z električnim obratom ureje i delav-
nici in je ogled iste mojimi cenj, odjemalci m vsak čas dovoljen
B. gata zal g najb- hiši ur zlat in sre ralne Z hie aivo cenik!

Za hranilne vloge jamči deželna Kranjska.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!
Denarni promet l. 1911. čez 82 milijonov K.
Stanje vlog čez 22 milijonov K.
Lastna glavica K 704.939.27.

LJUDSKA POSOJILNICA
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
Miklošičeva cesta šte. 6
pritličje v lastni hiši nasproti hotela „Union“
za frančiškansko cerkvijo

prejema
hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldne ter
jih obrestuje po
4 3/4 %
brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih
100 kron čistih 4.50 na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da
bi se njih obrestovanje kaj prekinito. Za nalažanje po
pošti so pošino-hranilnične po.ožnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, graščak, drž. in dež. poslanec, predsednik;
Josip Šiška, stolni kanonik, podpredsednik; odborniki: Anton Belec, posestnik,
podjetnik in trgovec v St. Vidu nad Ljubljano; Dr. Josip Dermastia; Anton Kobi,
posestnik in trgovec, Breg pri Borovnici; Karol Kauschegg, veleposetnik v Ljub-
ljani; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani; Ivan Kregar, svetnik trgovske in
obrtne zbornice in hišni posestnik v Ljubljani; Fran Leskovic, hišni posestnik in
blagajnik „Ljudske posojilnice“; Ivan Pollak ml., tovarnar; Karol Pollak, tovarnar
in posestnik v Ljubljani; Gregor Šibar, župnik v Rudniku.

Za hranilne vloge jamči deželna Kranjska.

§ 2. Mladostnim delavcem se sme v rudarjenju (§ 131. o. r. z.)
dajati opravila le s takimi deli, ki so primerna njihovim močem
in niso škodljiva njihovemu telesnemu razvoju; dajati opravila
mladostnim delavcem ženskega spola je vrhu tega dovoljeno le pri
delih nad zemljo.

Mladostni delavci se ne smejo uporabljati za sukanje vretena
ali vlačenje vode, za zaviranje, za voženje samokolnic navkreber,
za premikanje rudarskih vozičkov na tirih navkreber ali navzdol in
rudarskih vozičkov z večjo težo ali s težjim nakladom sploh, potem
na delaviščih v jami, kojih temperatura presega 28° C in za take
opravke, pri katerih je z ozirom na posebne razmere, kakor raz-
vijanje škodljivih plinov ali škodljivega prahu v delovnih pro-
storih, zdravje oseb, ki imajo tam opravila, v večji meri v nevar-
nosti ter za druga opravila, pri katerih se lahko trpi škoda.

§ 3. Da bi se dajalo opravila mladostnim delavcem ponoči, to je
med 8. uro zvečer in 5. uro zjutraj, se praviloma ne sme dopuščati.
V obratih, v katerih se dela v dveh obdanih (= dnevnih »šihth«),
se smejo mladostni delavci moškega spola porabljeni do 11. ure
ponoči.

§ 4. Delo čez določeno dobo v zmislu § 3., odst. 3. zakona z dne
21. junija 1884. leta (drž. zak. št. 115) in čl. 1. § 3., odst. 8. zakona z
dne 27. junija 1901. leta (drž. zak. št. 81) se ne sme dovoljevati za
mladostne delavce.

Če je silna nevarnost za varnost življenja, zdravja in lastnine,
se smejo mladostni delavci porabljeni čez izmero, določeno v teh
zakonih za obdanično in delovno dobo, oziroma ponoči (§ 3. tega
ukaza) le tedaj, če za opravljanje dela, ki ga je izvršiti, ni na raz-
polaganje odraslih oseb in če je delo primerno močem mladostnih
delavcev, ki so določeni, da ga opravijo.

§ 5. Med delovnimi urami se morajo dajati mladostnim delav-
cem redni odmori. Te odmore je določiti tako, da presega njih tra-
janje v delovni dobi, ki jih je po veljajočih zakonih dovoliti odraslim
delavcem, saj za eno uro.

Odmori, ki jih je dajati mladostnim delavcem, naj bodo raz-
vrščeni tako, da nepretrgani delovni čas praviloma ne traja dalje
nego štiri ure; drugačna razvrstitev odmorov se sme dopuščati le v
tistih primerih, v katerih je to potrebno iz ozirov na tek obrata ali
na delavce same.

V odmorih se mladostnim delavcem ne sme dovoliti nikak
opravek.

§ 6. Ako se pritegnejo mladostni delavci po določilih § 4. zakona
z dne 21. junija 1884. leta (drž. zak. št. 115) za dela ob nedeljah,

jim je treba dovoliti nadomestni dan počitka v naslednjem tednu.

§ 7. Izjeme od določil, ukrenjenih v §§ 2. do 6. tega ukaza, lahko
dovole rudarska oblastva za mladostne delavce moškega spola tedaj,
če je z izpričevalom javnega zdravnika ali kakega drugega zdrav-
nika, ki ga na zahtevanje rudniškega podjetja določi okrožni rudar-
ski urad, dokazano, da dopušča telesni razvoj mladostnega delavca
brez škode za njegovo zdravje zanj nameravano in v zdravniškem
izpričevalu natančno oznamenjeno opravilo.

Ako se na podstavi takega izpričevala pripuščajo mladostni
delavci na nočno delo, je treba delo razdeliti tako, da ti delavci
menjajo vsaj vsak teden v obnočnici (nočnem »šihth«) in obdanični
(dnevnom »šihth«).

§ 8. (Ta določba, ki je obravnavala o tem, pod kakšnimi pogoji
so se smeli izjemoma za rudniška dela uporabljati otroci [t. j. osebe,
ki še niso dovršile 14. leta], se je razveljavila vsled zakona z dne
26. marca 1911, drž. zak. št. 237.)

§ 9. O mladostnih delavcih, ki se porablajo, je v vsakem rudar-
stvu pisati imenik, ki obsegaj ime, starost, bivališče teh oseb, ime
in bivališče njihovih roditeljev ali varuhov, kakšno je odkazano
jim opravilo, začetek in konec delovnih dob in dovoljenih odmorov,
potem čas vstopa in izstopa.

Ako se dovole izjeme po § 7. tega ukaza, je povedati v imeniku
tudi kakšne so te izjeme, in če se porablajo otroci, čas in trajanje
vsakdanjega šolskega pouka; tudi je v teh primerih navesti datum
in število podeljenega dovolila rudarskega oblastva.

Imenik je na zahtevanje predložiti rudarskemu oblastvu.
Z zakonom z dne 26. decembra 1911, drž. zak. št. 237, so se
izdale določbe glede dela ženskih oseb po rudnikih. Ta
zakon določa:

§ 1. V rudarstvu se otroci, ki še niso dovršili 14. leta svoje sta-
rosti, ne smejo rabiti za delavce.

§ 2. Žene in dekleta vsake starosti se smejo porabljeni za dela
v rudarstvu samo čez dan, porodnice šele šest tednov po porodu.

§ 3. Ženam in dekletom brez razlike starosti se ponoči, to je v
času med 8. uro zvečer in 5. uro zjutraj, ne sme dajati delo v rudar-
stvu. — V obratih, kjer se dela v dveh dnevnih oddelkih (»šihth«),
se sme začetek ponočnega počitka za delavke, ki so dopolnile 18. leto
starosti, določiti na 10. uro zvečer.

Kolikor gre za delavke, je dopustna dovolitev izjem po § 3.,
odstavek 2. zakona z dne 21. junija 1884, drž. zak. št. 115, samo za
žene in dekleta, ki so prekoračile 18. leto starosti in s pogojem, da
traja ponočni počitek najmanj 11 ur. — Prav tako se sme delo čez